

**Argumenttianalyysi vuoden 2014 perusopetuksen
opetussuunnitelman perusteiden
tutkimusperustaisuuteen liittyvästä julkisesta
keskustelusta**

Luokanopettajan tutkinto-ohjelma (KK) / OKL, Rauma

Kandidaatintutkielma

Matti Toivio

30.4.2026

Rauma

Kandidaatintutkielma

Tutkinto-ohjelma, oppiaine: Luokanopettajan tutkinto-ohjelma, kasvatustiede

Tekijä: Matti Toivio

Otsikko: Argumenttianalyysi vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperustaisuuteen liittyvästä julkisesta keskustelusta

Ohjaaja: KT, yliopistonlehtori Mikko Tiilikainen

Sivumäärä: 43 sivua

Päivämäärä: 30.4.2026

Tiivistelmä:

Perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteet on yksi Opetushallituksen antamista valtakunnallisista määräyksistä, joiden perusteella paikalliset opetussuunnitelmat Suomessa laaditaan. Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden sisältö ja sen linjausten vaikutukset opetukseen ja oppimistuloksiin ovat aiheuttaneet paljon julkista keskustelua. Tähän liittyen vuoden 2014 perusteiden sisältöä on sekä kritisoitu että puolustettu erilaisista syistä ja näkökulmista.

Tämän tutkimuksen pääasiallisena tarkoituksena oli analysoida vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperustaisuuteen liittyvää julkista keskustelua. Tutkimusaineisto oli luonteeltaan sekundaarista ja se koostui erilaisista julkisista populaareista kirjoituksista, kuten blogi- ja mielipidekirjoituksista, haastatteluista ja kolumneista, jotka on julkaistu avoimessa internet-verkossa ja saatettu siten sekä yleisesti suuren yleisön saataville että julkisen keskustelun kohteeksi. Aineistoon valittujen dokumenttien tuli jollain tavoin ottaa kantaa vuoden 2014 perusteiden tutkimusperustaisuuteen joko sitä kyseenalaistaen tai puolustaen. Tutkimusmenetelmänä aineiston käsittelyssä käytettiin argumenttianalyysia, jonka avulla pyrittiin avaamaan ja analyttisesti arvioimaan tutkimusaineiston sisältämiä argumentteja.

Tutkimuksen tulosten perusteella merkittävin ongelma vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperustaisuuteen liittyen on eri näkökantojen kohtaamattomuus. Tutkimusperustaisuutta kyseenalaistavissa dokumenteissa argumentit keskittyivät lähinnä vuoden 2014 perusteiden sisällön epätieteellisyyteen ja muodollisiin puutteisiin, kun taas tutkimusperustaisuutta puolustavissa dokumenteissa huomio kiinnittyi enemmän perusteiden sisällöstä tehtyjen tulkintojen oikaisuun tai sitten tutkimusperustaisuuteen liittyvää ongelmaa ei tunnustettu lainkaan.

Avainsanat: opetussuunnitelma, tutkimusperustaisuus, argumenttianalyysi

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
1.1	Tutkimuksen tausta	5
1.1.1	Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet	5
1.1.2	Opetussuunnitelmatutkimus	5
1.2	Tutkimusperustaisuus vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa	7
2	Tutkimuksen tarkoitus ja toteutus	8
2.1	Tutkimuksen tarkoitus	8
2.2	Tutkimuksen toteutus	9
3	Tutkimuksen keskeiset käsitteet ja teoreettinen viitekehys	10
3.1	Keskeiset käsitteet	10
3.1.1	Tutkimusperustaisuus	10
3.1.2	Koulutuspolitiikka ja vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden linjaukset	10
3.2	Tutkimuksen teoreettinen viitekehys	11
4	Tutkimusmenetelmä ja -aineisto	14
4.1	Tutkimusmenetelmä	14
4.2	Tutkimusaineisto	15
5	Tulokset	17
5.1	Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperustaisuutta kyseenalaistava argumentointi	17
5.2	Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperustaisuutta puolustava argumentointi	24
6	Yhteenveto ja pohdinta	32
6.1	Yhteenveto	32
6.1.1	Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperustaisuutta kyseenalaistava argumentointi	32
6.1.2	Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperustaisuutta puolustava argumentointi	32

6.2 Pohdinta	33
Lähteet	37
Tutkimusaineisto	41
Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperustaisuutta kyseenalaistava argumentointi	41
Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperustaisuutta puolustava argumentointi	41
Liitteet	43
Liite 1. Opetushallituksen vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelmauudistuksessa hyödyntämät lähteet	43

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen tausta

1.1.1 Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet on yksi Opetushallituksen antamista valtakunnallisista määräyksistä, joiden perusteella paikalliset opetussuunnitelmat Suomessa laaditaan. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita uudistetaan noin 10 vuoden välein ja lisäksi niitä täydennetään jatkuvasti tilanteen ja tarpeen mukaan (Opetushallitus, 2014). Lakien ja asetusten tavoin opetussuunnitelmat ovat erittäin merkittäviä kansalaisten elämään vaikuttavia asiakirjoja (Autio, Hakala & Kujala, 2017). Opetuksen ohjausjärjestelmien tavoitteena on turvata koulutuksen yhdenvertaisuus ja laatu sekä edistää oppilaiden kasvua, kehitystä ja oppimista (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 2025).

Viimeisimmät perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet valmistuivat vuonna 2014 ja ne otettiin käyttöön vaiheittain 1.8.2016 alkaen. Opetushallituksen johdolla valmistelutyöhön osallistui yli 300 asiantuntijaa kymmeneen erilaisiin työryhmiin jaettuna sekä lisäksi laaja sidosryhmäjoukko. Työryhmät koostuivat pääasiassa professoreista, yliopistotutkijoista, opetusneuvoksista, rehtoreista ja opettajista, ja kaikkien osallistujien mahdolliset sidonnaisuudet arvioitiin etukäteen. (Opetushallitus, 2014.)

1.1.2 Opetussuunnitelmatutkimus

Opetussuunnitelmatutkimuksella tarkoitetaan kansainvälistä ja moniulotteista tutkimustoimintaa, jonka tarkoituksena on selittää ja ymmärtää kasvatusta ja koulutustodellisuutta. Sen tuottama tieto palvelee opetussuunnitelmien kehittämistä, koulutuspoliittista päätöksentekoa sekä opettajien koulutusta ja käytännön opetustyötä. Lisäksi tutkimussuunta tukee opettajaopiskelijan kykyä ymmärtää opetustyönsä taustalla olevia periaatteita ja velvollisuuksia. (Autio, Hakala & Kujala, 2017.)

Opetussuunnitelmatutkimuksella on Suomessa pitkä perinne. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden sisältöä on vuosien saatossa siis tutkittu ja analysoitu

melko runsaasti erilaisista tulokulmista. Esimerkiksi Pekka Rokka on väitöskirjassaan (2011) avannut vuosien 1985, 1994 ja 2004 opetussuunnitelmien perusteita poliittisen opetussuunnitelman teksteinä. Hänen mukaansa valtakunnalliset opetussuunnitelmat ilmentävät yhteiskunnan koululle asettamaa tahtotilaa (Rokka, 2011). Samaa yhteiskunnallisten muutostekijöiden vaikutusta opetussuunnitelmiin on nostettu esille myös monissa muissa tutkimuksissa ja puheenvuoroissa (esim. Korkeakoski & Siekkinen, 2010; Rikabi-Sukkari, 2014).

Marita Mäkinen ja Tiina Kujala ovat tutkimusartikkelissaan (2017) käyttäneet metaforia opetussuunnitelmaideologioiden tulkintavälineenä. Artikkelissa metaforat toimivat analyttisena välineenä, joiden avulla voidaan tulkita vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin sisältyviä tausta-ajatuksia ja niiden jännitteisiä suhteita (Mäkinen & Kujala, 2017).

Leila Rikabi-Sukkari on pro gradu -tutkielmassaan (2014) tarkastellut vuoden 2014 opetussuunnitelman luonnokseen liittyntä palautekeskustelua. Rikabi-Sukkarin mukaan opetussuunnitelma on vahvasti arvosidonnainen asiakirja ja hänen tutkimuksensa tulokset heijastavat ympäröivän yhteiskunnan niitä arvoja, perinteitä ja teemoja, joiden katsotaan olevan tärkeitä suomalaisen koulun, yhteiskunnan ja tulevaisuuden rakentamisen näkökulmasta (Rikabi-Sukkari, 2014). Myös itse arvoperustan laatimisprosessia vuoden 2014 perusteisiin on tutkittu muun muassa dokumentoinnin näkökulmasta (Airtto, 2020).

Veli-Pekka Koskinen taas on tutkinut pro gradussaan (2017) kriittisen diskurssianalyysin keinoin vuoden 2014 perusteiden sisältämiä oikeuttamismekanismia eli legitimaatiota, sekä millaisia normeja näiden legitimaatioiden avulla perustellaan. Koskisen näkemyksen mukaan opetussuunnitelman lakiin verrattava asema tekee tärkeäksi sen tutkimisen sosiaalisia käytäntöjä legitimoivana ja normalisoivana dokumenttina, jolla on suoria vaikutuksia koulun henkilöstöön ja oppilaisiin (Koskinen, 2017).

1.2 Tutkimusperustaisuus vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden keskeisiä lähteitä ovat perusopetuslaki ja -asetus sekä muu opetukseen liittyvä lainsäädäntö asetuksineen (Opetushallitus, 2026). Näihin opetuksen järjestämistä ohjaaviin ja velvoittaviin dokumentteihin perusteissa on viitattu asiaankuuluvin tavoin ja merkinnöin. Muita viitteitä ei vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa ole.

Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet rakentuvat kuitenkin Opetushallituksen mukaan vahvasti myös tutkimusperustaisuudelle ja perusteiden valmistelua on ohjannut uusien saatavilla oleva tieto. Valmistelutyössä on toiminut useita erilaisia työryhmiä, joiden asiantuntijoiden tehtävänä on ollut huolehtia tämän valtakunnallisesti velvoittavan dokumentin perustumisesta ajantasaiseen tutkimukseen ja siten varmistaa sen vastaavan nykypäivityksiä oppimisesta. (Opetushallitus, 2014.)

Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden sisältö ja sen linjausten vaikutukset opetukseen ja oppimistuloksiin ovat aiheuttaneet paljon julkista keskustelua puolesta ja vastaan (mm. Yleisradio, 15.8.2019 ja 28.8.2019; Helsingin Sanomat, 22.1.2023 ja 23.1.2023). Aiheeseen liittyen on tehty myös jonkin verran tutkimusta. Esimerkiksi tohtori Aino Saarinen on viimeisimmässä väitöskirjassaan tutkinut vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden pohjalta tehtyjen muutosten ja heikentyneiden PISA-tulosten välistä syy-yhteyttä (Saarinen, 2020). Saarisen tutkimustuloksia taas on omilla tutkimusartikkeleillaan kritisoinut muun muassa kasvatustieteen tohtori Antti Moilanen (Moilanen, 2023 ja 2024).

Julkisessa keskustelussa on useissa eri yhteyksissä tuotu esiin myös vuoden 2014 perusteiden tutkimusperustaisuutta (esim. Helsingin Sanomat, 30.12.2023), mutta vaikka opetussuunnitelmia on tutkittu melko runsaasti erilaisista tulokulmista, niin niiden tutkimusperustaisuudesta ei kuitenkaan vielä toistaiseksi ole tehty tutkimusta. Niinpä tämän tutkielman motivaattorina on ollut lisätiedon tuottaminen aiheesta.

2 Tutkimuksen tarkoitus ja toteutus

2.1 Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen pääasiallisena tarkoituksena on analysoida vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperustaisuuteen liittyvää julkista keskustelua.

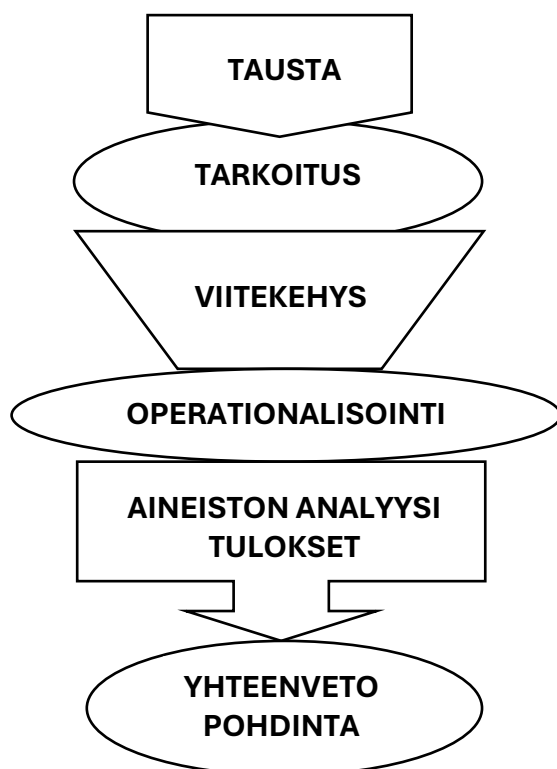
Tässä tarkoituksessa tutkimus pyrkii vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

- Miksi vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperustaisuutta on kyseenalaistettu?
- Miten vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperusteisuutta on puolustettu?

Tavoitteena on avata ja analysoida eri tahojen argumenttien sisältöä, tehdä saatujen tulosten pohjalta yhteenvetoa ja pohdintaa sekä antaa mahdollisia ehdotuksia tulevaa varten. Perspektiivin laajentamiseksi tutkimuksen liitteessä 1 tuodaan lisäksi yleisellä tasolla esille perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden valmistelun taustalla hyödynnettyjä lähteitä.

2.2 Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksen toteutus mukailee Heikki Juslinin ja Tommy Lindströmin (1998) kehittämää suunnitteluprosessin suppilomallia, ”*The Funnel Model of the Planning Process*”, jonka rakenne käy ilmi kuviosta 1.

Kuvio 1. Tutkimuksen toteutus (mukailtu Juslin & Lindström, 1998)

Kuvion järjestyksen mukaisesti tutkimuksen tausta esiteltiin tämän tutkielman ensimmäisessä luvussa ja tutkimuksen tarkoitus sekä tutkimuskysymykset määritettiin aiemmin tässä luvussa. Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset antavat sisällön teoreettisen viitekehysten muodostamiselle.

Tutkimuksen teoreettisen viitekehysten muodostamisen jälkeen viitekehys operationalisoidaan, eli tutkimusta varten tarvittava aineisto tunnistetaan, etsitään ja kerätään. Tulosten saamiseksi hankittu aineisto analysoidaan valittuja menetelmiä hyödyntäen. Lopuksi analyysin tuloksista kootaan vielä yhteenveto, jonka pohjalta suoritetaan tutkimukseen liittyvää pohdintaa sekä tehdään mahdollisia ehdotuksia tulevaa varten.

3 Tutkimuksen keskeiset käsitteet ja teoreettinen viitekehys

3.1 Keskeiset käsitteet

3.1.1 Tutkimusperustaisuus

Tutkimusperustaisuus tarkoittaa sitä, että toimintaa, opetusta tai päätöksentekoa ohjataan tieteellisen tutkimuksen tuottaman tiedon perusteella. Tällöin käytännöt ja menetelmät perustuvat tutkittuun tietoon, eivätkä pelkästään kokemuksiin tai mielipiteisiin. Tutkimusperustaisuus edellyttää myös tutkimustiedon kriittistä arviointia ja soveltamista käytännössä. Sen tavoitteena on tehdä toiminnasta perusteltua, luotettavaa ja jatkuvasti kehittyvää. Tutkimusperustaisuutta voidaan siis pitää myös yleisesti luotettavana pidettävän tekstin olennaisena tunnuspiirteenä. (Niemi, 2012; Krokfors ym., 2011.)

Tutkimusperustaisuus merkitsee kasvatustieteissä sitä, että opetuksellisten toimintatapojen tulee nojata tutkimusnäyttöön niiden vaikuttavuudesta, hyödyistä ja mahdollisista haittavaikutuksista. Suositeltuihin menetelmiin tulisi liittää viittaukset tutkimuksiin, joiden perusteella niiden luotettavuutta voidaan arvioida. Tällöin tutkimustieto toimii keinona ehkäistä sellaisten opetuskäytäntöjen käyttöä, jotka ovat tehottomia tai mahdollisesti vahingollisia. (Hattie, 2009; Mitchell, 2018; Saloviita, 2013.)

Tutkimusperustaisuus on myös yksi keskeisimpiä opettajien koulutusta ja työtä määrittäviä tekijöitä. Opettajien odotetaan hyödyntävän ja soveltavan työssään ajankohtaista tieteellistä tutkimusta. (Autio, Hakala & Kujala, 2017; Heikkilä ym., 2023; Jyrhämä ym., 2008; Koski ym., 2023; Säntti ym., 2018 ja 2023.)

3.1.2 Koulutuspolitiikka ja vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden linjaukset

Koulutuspolitiikka on julkisen vallan, eli valtion ja kuntien suunnitelmallista toimintaa, jolla ohjataan, kehitetään ja rahoitetaan koulutusjärjestelmää, opetussisältöjä, opettajien työtä sekä opiskelijoiden asemaa. Koulutuspolitiikan suunnanmuutokset ovat samalla myös osa laajempaa yhteiskuntapolitiittista muutosta ja sen vaikutus

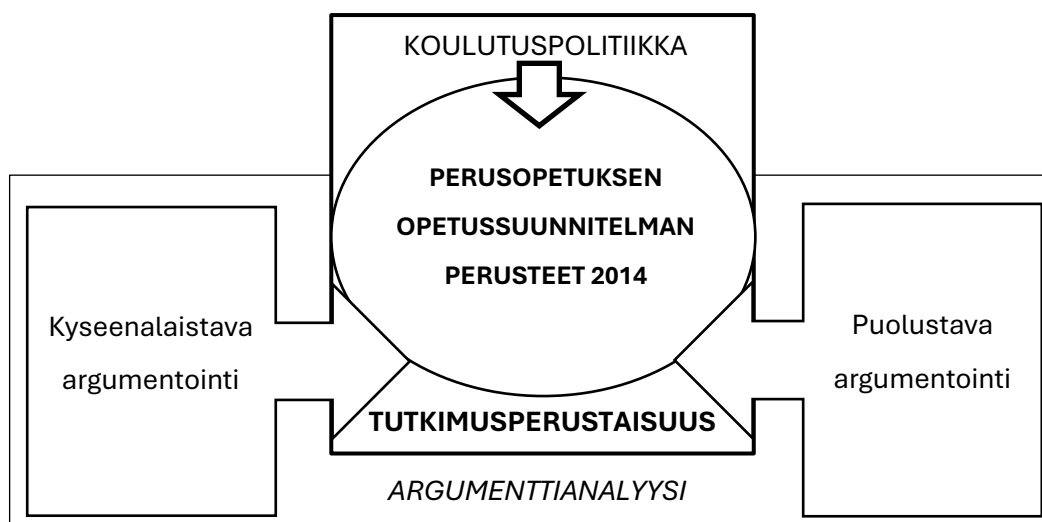
koulutukseen on eri ajanjaksoina vaihdellut julkisen vallan politiikan sisältöä mukailleen. (Jyrhämä ym., 2016; Sarjala, 1981.)

Koulutuspolitiikalla pyritään Suomessa takaamaan jokaiselle yhtäläiset oikeudet sivistykseen sekä laadukkaaseen ja maksuttomaan koulutukseen. Nämä perustavanlaatuiset oikeudet on kirjattu sekä suomalaiseseen lainsäädäntöön että kulloinkin vallassa olevan hallituksen omaan ohjelmaan. Pysyvämpien lakitekstien muokkaamisen ohella hallitus eli valtioneuvosto antaa aina tarpeen vaatiessa erilaisia opetukseen ja koulutukseen liittyviä asetuksia. Tällaisiin säädöksiin lukeutuu myös määräajoin annettava asetus, joka määrittelee perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnalliset tavoitteet ja tuntijaon. Siinä tehdyt koulutuspoliittiset linjaukset ovat normaalisti yhteneväiset hallituksen ohjelmassa asetettujen muiden koulutuspoliittisten tavoitteiden kanssa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2026; Valtioneuvosto, 2026.)

Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden valmistelua ohjannut asetus annettiin 28.6.2012. Opetushallituksen mukaan perusteita uudistettiin niin, että ne huomioisivat muuttuvan toimintaympäristön ja kehittyvän perusopetuksen tarpeet sekä tukisivat valtioneuvoston asetuksen tavoitteiden toimeenpanoa (Opetushallitus, 2014). Vuoden 2012 asetuksen mukaan perusopetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäseniksi, tarjota elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää sivistystä, yhteiskunnallista tasa-arvoa ja elinikäisen oppimisen valmiuksia (Valtioneuvosto, 2012).

3.2 Tutkimuksen teoreettinen viitekehys

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys on mukaelma Erkki Lahdeksen didaktiikan kehämällistä (Lahdes, 1997).

Kuvio 2. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys (mukailtu Lahdes, 1997)

Viitekehysten mukaisesti opetustoiminnan yläpuolella koulutuspolitiikka säätelee lakien ja asetusten välityksellä kaikkea virallista opetusta ja sen suunnittelutyötä. Siten se ohjaa kaikkien valtakunnallisten ja paikallisten opetussuunnitelmien, kuten myös vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden, laatimista. Näitä vuoden 2014 perusteiden taustalla vaikuttaneita koulutuspoliittisia linjauksia käsiteltiin tarkemmin edellä omassa alaluvussa.

Lahdeksen (1997) mukaan opetuksen käytäntö eli normatiivinen didaktiikka saa tieteellistä perustaa, jos opetusohjeet on loogisesti johdettu opetuksen teoriasta, joka taas perustuu rationaalisen ajattelun lisäksi sen hetkiseen empiiriseen tutkimukseen. Täten tutkimusperustaisuus muodostaa myös vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteille tukevan tieteellisen pohjan, vaikka tutkimuksen tuloksia ei voidakaan suoraan muuttaa normatiivisiksi opetusohjeiksi. Tutkimusten soveltaminen vaatii aina opettajan omaa pohdintaa eli didaktista ajattelua (Jyrhämä ym., 2016).

Opetussuunnitelmiin kohdistuu monenlaista arviointia jo niiden valmisteluvaiheessa (Opetushallitus, 2014). Voimaantulonsa jälkeen, ja sisällön linjausten muuttuessa vähitellen näkyviksi ja konkreettiseksi muutoksiksi, opetussuunnitelmien perusteet altistuvat samalla kasvavissa määrin myös julkiselle keskustelulle. Näin on käynyt myös vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteille vaiheittaisen

käyttöönottonsa jälkeen elokuusta 2016 lähtien. Niiden tutkimusperustaisuutta on julkisessa keskustelussa sekä kyseenalaistettu että puolustettu.

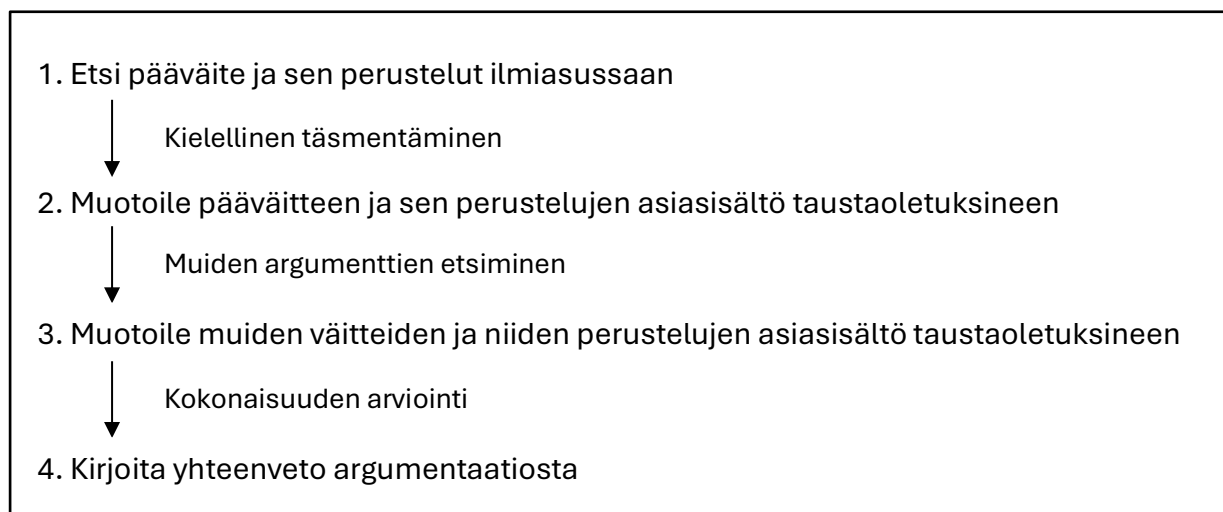
4 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto

4.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmänä tässä tutkimuksessa on käytetty argumenttianalyysia. Argumenttianalyysi on menetelmä, jossa eritellään ja arvioidaan jonkin julkisen kirjoituksen tai puheen argumentteja. Sen avulla pyritään paljastamaan myös mahdolliset piilomerkitykset ja muut retoriset keinot, joilla vastaanottajaan yritetään vaikuttaa. (Haaparanta & Niiniluoto, 2017; Kakkuri-Knuuttila, 1998.)

Argumentti on perusteltu väite, jolla tuetaan tiettyä näkemystä tai vastustetaan sitä. Se koostuu väitteestä ja sitä tukevista perusteluista, joiden tarkoituksena on vakuuttaa kuulija tai lukija esitetyn väitteen oikeellisuudesta. Argumentointi taas on argumenttien julkista esittämistä ja argumentaatio tämän esittämisen kokonaisuus. (Kakkuri-Knuuttila, 1998.)

Kuviossa 3 on esitetty tutkimuksen argumenttianalyysin kulku. Se on mukaelma Marja-Liisa Kakkuri-Knuuttilan kehittämästä argumenttianalyysin kulkukaaviosta (Kakkuri-Knuuttila, 1998).

Kuvio 3. Tutkimuksen argumenttianalyysin kulkukaavio (mukailtu Kakkuri-Knuuttila, 1998)

Analysointi on siis argumenttien erittelyä, johon kuuluu tärkeänä osana argumentaation eli kokonaisuuden arviointi, eli se miten eri väitteet ja perustelut kytkeytyvät toisiinsa. Analyysin ensimmäinen tehtävä on etsiä argumentaatiosta sen tärkein argumentti eli pääväite ja sille esitetyt perustelut. Tämän lisäksi on pyrittävä löytämään kyseisen

argumentin lähimmät taustaoletukset, koska argumentin voima tai heikkous voi olla juuri siinä, mitä ei sanota tai kirjoiteta. (Kakkuri-Knuuttila, 1998.)

Analyysissa on Kakkuri-Knuuttilan (1998) mukaan myös yritettävä tunnistaa ja tuoda esille niitä kriteereitä, joiden perusteella argumentin kelvollisuutta kyseisessä yhteydessä arvioidaan. Hyvä argumentti on johdonmukainen ja looginen sekä täyttää seuraavat kriteerit:

1. Perustelut ja taustaoletukset ovat riittävän hyväksyttäviä:
 - aiemmin tunnettuja
 - lähteen luotettavuuden nojalla.
2. Perustelut ovat vastaanottajan tuntemia ja aluksi siis hyväksyttävämpiä kuin väite.
3. Perustelut ja taustaoletukset ovat relevantteja väitteelle.
4. Perustelut ja taustaoletukset antavat riittävästi tukea väitteelle, eivätkä heikkene liiaksi, jos niihin lisätään muita hyväksyttäviä ja relevantteja oletuksia.

Argumentti voi vastaavasti olla puutteellinen neljästä syystä:

1. Argumentin perustelut ja taustaoletukset eivät ole riittävän hyväksyttäviä.
2. Mitkään hyväksyttävät taustaoletukset eivät tee perusteluista relevantteja väitteelle.
3. Perustelut ja taustaoletukset eivät muodosta riittävän vahvaa yhteyttä väitteeseen.
4. Perusteluiden ja taustaoletusten yhteys väitteeseen heikkenee liiaksi, kun niihin lisätään muita hyväksyttäviä ja relevantteja oletuksia. (Kakkuri-Knuuttila, 1998.)

4.2 Tutkimusaineisto

Tutkimuksessa käytetty aineisto on luonteeltaan sekundaarista. Se koostuu erilaisista julkisista populaareista kirjoituksista, kuten blogi- ja mielipidekirjoituksista,

haastatteluista ja kolumneista, jotka on julkaistu avoimessa internet-verkossa ja saatettu siten sekä yleisesti suuren yleisön saataville että julkisen keskustelun kohteeksi. Kaikki tutkimusaineiston dokumentit on siis haettu ja tallennettu sähköisessä muodossa internetistä, eikä aineiston alkuperää ole erikseen varmennettu.

Hakukoneena tutkimuksessa oli *Google* perustuen sen asemaan maailman tunnetuimpana ja käytetyimpänä hakukoneena (Arvomeia, 2025). Hakulausekkeena käytettiin erilaisia tutkimuksen aihepiiriin liittyviä sanayhdistelmiä ja hakutulosten ajallinen rajausta tehtiin vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden käyttöönotosta nykyhetkeen eli karkeasti noin kymmenelle vuodelle elokuusta 2016 alkaen aina kevääseen 2026 asti. Selkeyden vuoksi mukaan kelpuutettiin ainoastaan kirjoitetussa muodossa olevat dokumentit ja tämän lisäksi populaariuden perusteella hakutuloksista suljettiin pois kaikki tieteelliset artikkelit.

Mukaan lopulliseen otokseen analysoitavaksi valittiin kelvollisista hakutuloksista yhteensä kymmenen soveliaaksi arvioitua dokumenttia. Soveliaiksi arvioitujen dokumenttien tuli siis muiden edellä mainittujen rajausten ohella ottaa jollain tavoin kantaa vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperustaisuuteen. Lisäksi tutkimusaineiston oli tasapuolisuuden nimissä vielä mielellään jakauduttava tasan, joten lopulliseen otokseen valittiin siis viisi vuoden 2014 perusteiden tutkimusperustaisuutta kyseenalaistavaa ja viisi sitä puolustavaa dokumenttia.

5 Tulokset

Tutkimusaineisto ja -tulokset on tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen mukaisesti jaoteltu kahteen alalukuun sen perusteella sisältävätkö ne tutkimusperustaisuutta kyseenalaistavaa vai puolustavaa argumentointia. Alalukujen sisällä analysoidut dokumentit on numeroitu ja järjestetty julkaisupäivämääränsä perusteella vanhimmasta uusimpaan. Ne on otsikoitu lähteensä mukaisesti ja otsikon jälkeen sulkeissa on ilmoitettu lisäksi dokumentin tyylilaji, julkaisupäivämäärä ja -organisaatio. Lyhyen esittelytekstin jälkeen kutakin dokumenttia on käsitelty tutkimuksen argumenttianalyysin kulkukaavion mukaisesti. Kaikki tutkimusaineiston dokumentit on listattu myös tutkimuksen lähdeluettelon loppuun omien alaotsikkojensa alle alkuperäisine lähdelinkeineen.

5.1 Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperustaisuutta kyseenalaistava argumentointi

1. *Opetussuunnitelmien perusteet: Poliitikkaa ja / vai tutkittua tietoa?*

(Blogikirjoitus, 23.8.2019, Labore)

Työn ja talouden tutkimus Laboren internet-sivuilla julkaistussa blogikirjoituksessa Laboren tutkimusohjaaja ottaa kantaa opetussuunnitelmien perusteiden tutkimusperustaisuuteen pohtiessaan perusteiden sisältöä ja vaikutuksia.

Pääväite: Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperustaisuutta ei voi todentaa.

Perustelut: Lähdeviitteet puuttuvat.

Taustaoletukset: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on viitattu ainoastaan lakipykäliin.

Väite 2: Vuoden 2014 perusteiden sisältöä tulkitaan väärin, koska sen merkitys on epäselvä ja monitulkintainen.

Perustelut: Lähdeviitteiden puuttuessa sisällön merkitys ei avaudu lukijalle riittävästi.

Taustaoletukset: Liian epämääräisesti esitetyt asiakokonaisuudet aiheuttavat sekaannusta ja ylilyöntejä, eikä päätöksiä tehdä välttämättä tutkimustietoon perustuen.

Väite 3: Vuoden 2014 perusteet eivät nykyisessä muodossaan tarjoa riittävää tukea paikallisten opetussuunnitelmien laadintaan tai opettajien käytännön työhön.

Perustelut: Epämääräisyys ja lähdeviitteiden puute aiheuttaa paikallisten opetussuunnitelmien laadussa suurta vaihtelua, mikä lisää koulujen ja oppilasryhmien välistä epätasa-arvoa vastoin asetettuja tavoitteita.

Taustaoletukset: Luotettava tutkimustieto ei välity valtakunnallisista perusteista, eikä kaikilla paikallisten opetussuunnitelmien laatijoilla ja opettajilla ole resursseja hankkia tietoa itse.

Yhteenveto: Blogikirjoituksen rakenne on looginen ja kirjoittaja taustoittaa sen hyvin. Perusteluissaan hän käyttää myös useita aiheeseen liittyviä esimerkkejä, jotka tekevät sisällöstä helpommin ymmärrettävän. Kirjoittajan mukaan lähdeviitteiden puuttuminen vaikeuttaa sen arvioimista, mitkä perusteissa esitetyistä näkemyksistä perustuvat tutkimustietoon ja kuinka luotettavaa kyseinen tutkimus on. Hänen mukaansa perusteiden teksti on monin paikoin myös muotoiltu niin yleisluonteisesti ja tulkinnanvaraisesti, että on vaikea päätellä, onko kyseiset kohdat tarkoitettu suosituksiksi vai pikemminkin kuvauksiksi ihanteellisista tilanteista.

Vuoden 2014 perusteiden epämääräisyys ja joustavuus vaikeuttavat siis kirjoittajan mukaan niiden tulkintaa ja aiheuttavat seurauksena suurta vaihtelua paikallisten opetussuunnitelmien laatuun. Tämä puolestaan lisää hänen mielestään entisestään koulujen ja oppilasryhmien välistä epätasa-arvoa, mikä on vastoin perusteiden perimmäistä tarkoitusta. Kirjoittajan mielestä lähdeviitteiden puute estää myös rakentavan keskustelun syntymistä aihepiirin ympärillä ja eri tieteenalojen edustajien välillä.

Ratkaisuksi tilanteeseen kirjoittaja esittää joko lähdeviitteiden käyttämistä jatkossa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tekstissä tai erillisten liitteiden lisäämistä perusteiden yhteyteen, joista tutkimusperustaisuus kävisi ilmi. Vastaavasti

jos näyttöä tutkimusperustaisuudesta ei ole, niin tämä tulisi hänen mielestään myös tuoda perusteissa selkeästi ilmi.

2. Koulun uudistuksia on johdettu hölynpölyllä (Kolumni, 10.12.2023, Helsingin Sanomat)

Helsingin Sanomien kolumnissa lehden tiedetoimittaja kritisoi opetussuunnitelmien perusteiden tutkimusperustaisuuden puutetta.

Pääväite: Päätöksenteko vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden taustalla ei ole tutkimusperustaista.

Perustelut: Tehdyt päätökset ja opetussuunnitelman linjaukset eivät ole yhteneviä tutkimustulosten kanssa, eikä niistä selviä millaiseen tutkimukseen ne mahdollisesti nojaavat.

Taustaoletukset: Päätöksentekijät eivät usein välitä tieteellisestä tiedosta eivätkä käytännön osaajien kokemuksesta, vaan tekevät päätöksiä ilman tieto- tai tiedepohjaisia perusteluja.

Yhteenveto: Kolumnin kirjoittaja kritisoi kirjoituksessaan voimakkaasti sitä, että opetussuunnitelmiin liittyviä päätöksiä ei tehdä tutkimusperustaisesti, vaan enemmän tekijöiden oman intuition pohjalta. Hän aloittaakin kolumninsa sangen kärkevästi väittämällä heti otsikossa, että koulun uudistuksia on johdettu ”hölynpölyllä”. Mielipiteensä tueksi kirjoittaja esittää useita käytännön esimerkkejä tehdyistä uudistuksista, jotka eivät hänen mielestään perustu tieteelliseen tutkimukseen tai ovat muuten järjenvastaisia.

Näennäisestä välinpitämättömydestään huolimatta, ”*jos tieto- tai tiedepohjaisia perusteluita ei ole näkyvässä, niin esitän vastaväitteetkin ilman lähdeviitteitä*”, kirjoittajan asiaan perehtyneisyyttä tuovat kuitenkin esiin myös viittaukset tutkimustuloksiin. Tekstin kärkevyyttä taas käytetään selkeästi tehokeinona alleviivaamassa käsitellyn asian merkitystä. Viittausten ja käytännön esimerkkien lisäksi kolumnin uskottavuutta on pyritty lisäämään omakohtaisilla kokemuksilla sekä vetoamalla yleisesti tunnettuihin, historiallisiin tosiasioihin.

Suoranaisia ratkaisuehdotuksia tilanteeseen kolumni ei tarjoa. Jotain rivien välistä on kuitenkin luettavissa, kun kirjoittaja valittelee nykyisen epämääräisyyttä ja haikailee vanhojen, hyvien aikojen perään, jolloin päätöksenteko oli hänen mukaansa vielä hyvin valmisteltua ja tutkimusperustaista.

3. Suomen koulu-uudistuksissa tutkimustiedolle viitattiin kintaalla, ja nyt se näkyy Pisa-tuloksissa (Haastattelu, 10.12.2023, Helsingin Sanomat)

Helsingin Sanomien haastattelussa Helsingin yliopiston lehtori kertoo näkemyksiään koulujen oppimistulosten laskun syistä sekä tutkimustiedon hyödyntämisestä vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden valmistelussa.

Pääväite: Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet eivät perustu riittävästi tieteelliseen tutkimukseen.

Perustelut: Monet vuoden 2014 perusteiden pohjalta tehdyistä uudistuksista ovat tieteellisen tutkimusnäytön vastaisia.

Taustaoletukset: Vuoden 2014 perusteissa tutkimusperustaisuuden merkitys on vähentynyt aiempaan verrattuna.

Väite 2: Vuoden 2014 perusteiden laadinnassa ei ole kuunneltu riittävän monipuolisesti eri tieteenalojen asiantuntijoita.

Perustelut: Vuoden 2014 perusteet eivät joiltain osin tunnu huomioivan tieteellisesti todistettuja faktoja.

Taustaoletukset: Vuoden 2014 perusteiden valmistelussa on ollut mukana liian kapea edustus eri alojen asiantuntijoita.

Yhteenveto: Haastatellun mielestä koulujen oppimistulosten heikentymisellä on selvä yhteys siihen, että vuoden 2014 perusteissa linjatut muutokset eivät perustu riittävästi tutkimustietoon. Väitteensä haastateltu perustelee pääasiassa viittaamalla olemassa olevaan tieteelliseen tutkimukseen, jonka tulokset eivät hänen mukaansa tue tehtyjä muutoksia. Toinen merkittävä syy haastatellun mukaan on se, että vuoden 2014 perusteiden valmistelussa ei ole ollut mukana riittävästi eri alojen asiantuntijoita.

Puuttuvista ammattiryhmistä hän nostaa esimerkiksi aivotutkijat, neuropsykologit, lastenneurologit ja nuorisopsykiatrit.

Haastateltava on itsekin tutkinut aihetta sekä tehnyt kasvatustieteen väitöskirjan vuoden 2014 perusteiden uudistusten ja oppimistulosten muutoksen välisestä syy-yhteydestä. Haastattelussa hän viittaa myös oman tutkimuksensa tuloksiin.

Perustelujensa tueksi haastateltu käyttää myös erilaisia esimerkkejä havainnollistaessaan muutosten vaikutuksia.

Pelkästään perusteiden tutkimusperustaisuuden lisääminen tai niitä valmistelevan asiantuntijajoukon laajentaminen ei kuitenkaan haastatellun mielestä riitä ratkaisuksi oppimistulosten parantamiseen. Hänen mukaansa kyse on monisyisemmästä, yhteiskunnallisesta ongelmasta.

4. Opetushallituksen pitää palata takaisin perustehtäväänsä (Mielipidekirjoitus, 27.12.2023, Helsingin Sanomat)

Helsingin Sanomissa julkaistun mielipidekirjoituksen kirjoittaja kritisoi Opetushallituksen toimintaa vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin liittyen.

Pääväite: Opetushallitus on epäonnistunut sille lainsäädännössä annetuissa tehtävissä.

Perustelut: Opetushallitus on heikentänyt oppimistuloksia tekemillään uudistuksilla ja muutoksilla.

Taustaoletukset: Ideologiset ja tieteelliseen tutkimustietoon perustumattomat uudistukset ja muutokset vaikuttavat negatiivisesti koulujen kehitykseen.

Yhteenveto: Kirjoittajan mielestä Opetushallitus on epäonnistunut laajalti sille lainsäädännössä annetuissa tehtävissä. Hänen mielestään Suomen koulujen tilanne ja oppimistulokset ovat heikentyneet, koska tehdyt uudistukset ja muutokset ovat olleet enemmän ideologisia kuin tutkimusperustaisia.

Kirjoituksessa esitetään useita syytöksiä Opetushallituksen toimintaa kohtaan. Perusteluissaan kirjoittaja lähinnä listaa tehtyjä uudistuksia ja toteaa niiden vaikuttaneen toimintaan ja tuloksiin negatiivisesti. Hän esittää myös joitakin käytännön esimerkkejä, mutta viittaukset tieteelliseen tutkimukseen jäävät Aino Saarisen väitöskirjaa lukuun ottamatta melko epämääräisiksi. Kirjoittaja on allekirjoituksen mukaan itsekin opettaja ja ilmeisesti omaan opettajuuteensa liittyen hän viittaa yleisluontoisesti myös opettajien keskuudessa vallitsevaan samansuuntaiseen käsitykseen kirjoituksensa väitteiden suhteen. Tarkempaa lähdettä ei kuitenkaan tässäkö kohdin anneta.

Asioiden korjaamiseksi Opetushallituksen pitäisi kirjoittajan mielestä palata takaisin sille laissa annettujen perustehtävien toteuttamiseen eli keskittyä opetuksen kehittämiseen, ohjaamiseen ja arviointiin tutkimusperustaisesti. Kirjoituksensa lopuksi hän kuitenkin kyseenalaistaa muutoksen mahdollisuuden Opetushallituksen nykyisellä organisaatiolla ja henkilöstöllä, koska pitää niitä liian ideologiaorientoituneina. Ratkaisuksi kirjoittaja tarjoaa Opetushallitusta ohjaavan johtokunnan, tai tarvittaessa myös opetusministerin ja hallituksen, interventiota Opetushallituksen toimintaan.

5. VOL 2 – Opetussuunnitelmien perusteet: Poliitikkaa ja / vai tutkittua tietoa?

(Blogikirjoitus, 3.1.2024, Labore)

Työn ja talouden tutkimus Laboren tutkimusohjaaja jatkaa blogikirjoituksensa jatko-osassa vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperustaisuuteen liittyvää pohdintaa.

Pääväite: Tutkimusperustaisuus ei välity vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista.

Perustelut: Lähdeviitteiden puuttuessa on lähes mahdotonta selvittää, perustuuko dokumentin teksti tutkimustietoon, vai esimerkiksi yksittäisen henkilön omiin mielipiteisiin.

Taustaoletukset: Tutkimusperustaisuuden todentamiseksi ei riitä erilaisten työryhmien ja tutkimusjulkaisujen listaaminen, jos niitä ei pystytä kohdentamaan itse perusteisiin.

Väite 2: Virkamieskoneisto ei osaa arvioida tieteellisten tutkimustulosten oikeellisuutta ja yleistettävyyttä, jolloin vuoden 2014 perusteiden pohjalta tehtävien väärintulkintojen ja huonojen johtopäätösten vaara kasvaa.

Perustelut: Virkamiesten ammattitaito ei välttämättä ole riittävä tieteellisten tutkimustulosten arviointiin, eikä lähdeviitteiden puuttuessa muulla tutkijayhteisöllä tai koulutuksen järjestäjillä ole mahdollisuutta tarkastella ja arvioida perusteiden tutkimustiedon vahvuutta.

Taustaoletukset: Lähdeviitteiden käyttäminen lisää prosessin läpinäkyvyyttä ja parantaa asiasta käytävää keskustelua.

Yhteenveto: Blogikirjoituksen jatko-osassa palataan ensimmäisessä osassa esille tuotuun asiaan eli lähdeviitteiden puutteeseen vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa. Kirjoittaja on bloginsa jatko-osaa varten saanut tietopyynnöllä Opetushallitukselta listan vuoden 2014 perusteiden valmisteluprosessissa huomioituista materiaaleista. Hän pitää saamaansa listaa kuitenkin hyvin yleisluonteisena ja siksi eri lähteiden kohdentaminen tiettyihin vuoden 2014 perusteiden kohtiin on hänen mukaansa melko mahdotonta. Osa listatusta materiaalista on kirjoittajan mielestä lisäksi tutkimusarvoltaan kyseenalaista sekä ajallisesti epävalidia johtuen joko materiaalin epätieteellisestä luonteesta tai siitä, että jotkut listan dokumentit on julkaistu vasta vuoden 2014 perusteiden käyttöönoton jälkeen.

Blogikirjoituksien syntyä taustoitetaan jatko-osassa hieman lisää kertomalla kirjoittajan opettajaystävän huolesta vuoden 2014 perusteiden tutkimusperustaisuuteen liittyen. Tällä tavoin kirjoittaja osoittaa kirjoituksiensa aihepiirin koskettavan myös opetusalan parissa työskenteleviä ihmisiä. Hän käyttää jälleen useita viittauksia tuodakseen keskusteluun uutta näkökulmaa sekä perustellakseen kirjoituksensa jatko-osaa. Argumenttiansa merkitystä kirjoittaja alleviivaa esimerkiksi opetussuunnitelmien perusteiden valtakunnallisesti velvoittavaa luonnetta korostamalla. Tutkijayhteisöä hän puhuttelee tuomalla esiin Opetushallitukselta saamansa materiaalin epämääräisyyttä. Tähän liittyen kirjoittaja myös kyseenalaistaa opetussuunnitelmien perusteita käyttävän virkamieskunnan kyvykkyyttä tutkimustulosten tulkinnassa sekä vetoaa läpinäkyvyyden

ja avoimen keskustelun puolesta, koska väärin tulkitut ja käytetyt tutkimukset voivat hänen mielestään johtaa huonoihin johtopäätöksiin ja tuloksiin.

Kirjoittaja ehdottaa ratkaisuksi, samoin kuin blogikirjoituksen ensimmäisessä osassa, että opetussuunnitelmiin lisättäisiin jatkossa lähdeviitteitä ainakin tutkimustietoon perustuvien sisältöjen osalta. Tämä mahdollistaisi tutkimustiedon luotettavuuden ja vahvuuden kriittisen arvioinnin tutkijayhteisön ja koulutuksen järjestäjien toimesta. Samalla menettely lisäisi prosessin läpinäkyvyyttä ja tukisi rakentavampaa keskustelua aiheesta. Kirjoituksensa lopuksi kirjoittaja hieman yllättäen ikään kuin luovuttaa asiansa suhteen ja vähättelee valtakunnallisten opetussuunnitelmien merkitystä. Tällä tavoin hän ehkä osoittaa tehneensä osuutensa ja pyrkii kenties ”heittämään pallon” seuraavalle asiasta kiinnostuneelle.

5.2 Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperustaisuutta puolustava argumentointi

1. *Opetussuunnitelman kritiikki perustuu virhetulkinnolle* (Mielipidekirjoitus, 21.11.2018, Helsingin Sanomat)

Helsingin Sanomissa julkaistussa mielipidekirjoituksessa kaksi tohtorikoulutettavaa oikoo vuoden 2014 perusteista tehtyjä tulkintoja, jotka ovat heidän mielestään vääriä.

Pääväite: Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden kritiikki on seurausta esitettyjen linjausten virheellisestä tulkinnasta.

Perustelut: Vuoden 2014 perusteiden linjaukset eivät tutkimusten mukaan heikennä oppimistuloksia ainakaan itseohjautuvuuden osalta.

Taustaoletukset: Vuoden 2014 perusteiden linjaukset ovat tutkimusperustaisia, mutta kritiikin esittäjät eivät ole itse perehtyneet riittävästi tieteelliseen tutkimukseen aiheesta.

Yhteenveto: Mielipidekirjoituksen kaksi tekijää pyrkivät kirjoituksessaan todistamaan, että vuoden 2014 perusteiden ongelmat, kuten oppimistulosten heikentyminen, eivät ole seurausta tutkimusperustaisuuden puutteesta, vaan aiheeseen liittyvien tutkimusten tulosten virheellisestä tai vajavaisesta tulkinnasta. Kirjoituksessaan he

keskittyvät puolustamaan lähinnä itseohjautuvaa oppimista, joka ei heidän mukaansa oikein hyödynnettynä vaikuta oppimiseen ainakaan negatiivisesti.

Argumenttinsa perusteluiksi kirjoittajat esittävät oman tulkintansa itseohjautuvasta oppimisesta viitaten samalla aiempaan tutkimustietoon. Itseohjautuvaa oppimista on heidän mukaansa käsitelty jo aiemmissa opetussuunnitelmien perusteissa, mutta sitä ei edelleenkään osata tulkita oikein. Ratkaisuksi tilanteeseen kirjoittajat esittävät lisätukea opetussuunnitelmien perusteiden sisällön ja käytännön toteutuksen avaamiseen paikallistason käyttäjille, jotta tehnyt tulkinnat vastaisivat paremmin tarkoitusta ja tutkimustietoa.

2. Professorit kertovat, mikä uudessa opetussuunnitelmassa meni pieleen – heidän mielestään koulut ovat tulkinneet sen väärin (Haastattelu, 27.8.2019, Yleisradio)

Yleisradion tekemässä haastattelussa kolme kasvatustieteen professoria kertoo oman näkemyksensä vuoden 2014 perusteiden sisällöstä ja linjausten vaikutuksista.

Pääväite: Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita on tulkittu väärin.

Perustelut: Paikallistason käyttäjät ovat tehneet vuoden 2014 perusteiden pohjalta erilaisia tulkintoja kuin on ollut kirjoittajien tarkoitus.

Taustaoletukset: Vuoden 2014 perusteiden paikallistason käyttäjät eivät ole ymmärtäneet lukemaansa samoin niiden kirjoittajat.

Yhteenveto: Haastattelussa kolme kasvatustieteen professoria eri puolilta Suomea kertoo mikä vuoden 2014 perusteiden käyttöönotossa on mennyt heidän mielestään vikaan. Kaikkien kolmen haastatellun vastauksista käy selkeästi ilmi, että heidän mielestään perusteissa tehdyt linjaukset ovat oikeita ja niistä tehdyt erilaiset tulkinnat ovat olleet monessa tapauksessa joko vääriä tai ainakin kyseenalaisia. Mieliipiteidensä tueksi he esittävät erilaisia käytännön esimerkkejä sekä omia kokemuksiaan aihepiiristä. Kukaan haastatelluista ei kuitenkaan ota kantaa tehtyjen linjausten tutkimusperustaisuuteen, eikä viittaa suoraan tieteelliseen tutkimukseen omien näkemystensä tueksi.

Sanomansa selkeyttämiseksi ja kansantajuistamiseksi haastatellut käyttävät paljon erilaisia kielikuvia ja vertauksia. Erään professorin mielestä esimerkiksi jotkin keskustelun kohteena olevat asiat ovat omalla tavallaan ajattomia. Niistä on hänen mukaansa puhuttu ennenkin, vain käsitteiden määritelmät ja tulkinnat ovat aikojen saatossa muuttuneet.

Kukaan haastatelluista ei näe tilanteessa suurta ongelmaa. Heidän mielestään kritiikkiä opetussuunnitelmia kohtaan on tullut aina, ja kuten tässäkin tapauksessa, muutokset vaativat heidän mukaansa aikaa asettuakseen haluttuun suuntaan. Valinnan vapautta ja väljyyttä opetussuunnitelman soveltamisessa he pitävät pelkästään hyvänä asiana.

3. Peruskoulun opetussuunnitelma on mainettaan parempi (Mielipidekirjoitus, 27.9.2022, Helsingin Sanomat)

Helsingin Sanomissa julkaistussa mielipidekirjoituksessa Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) edustajat puolustavat vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita.

Pääväite: Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden valmistelu ja käyttöönotto on sujunut hyvin.

Perustelut: Vuosina 2016–2020 toteutetun valtakunnallisen opetussuunnitelma-arvioinnin tulokset kertovat valmistelun ja käyttöönoton sujuneen kokonaisuutena hyvin.

Taustaoletukset: Vuoden 2014 perusteissa tehdyt linjaukset on tulkittu oikein ja niitä on toteutettu tarkoituksen mukaisesti.

Yhteenveto: Mielipidekirjoituksen kirjoittajat esittelevät tekstissä vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden käyttöön- ja vastaanottoon liittyvää monivuotista arviointitutkimusta. Kaikki on heidän mielestään sujunut kokonaisuutena hyvin. Perusteluinaan kirjoittajat käyttävät kyseisen arviointitutkimuksen tuloksia, joiden luotettavuutta korostetaan esimerkiksi kuvaamalla arviointiprosessin toteutusta ja sen laajuutta.

Kirjoittajien mukaan vuoden 2014 perusteiden aiempaa laajempi ja monitahoisempi kokonaisuus toi mukanaan uusia haasteita verrattuna aikaisempiin perusteisiin. Näitä haasteita ei tekstissä tarkemmin eritellä, eikä tutkimusperustaisuuteen tai sisällön tulkintaan liittyviä ongelmia mainita kirjoituksessa lainkaan. Kirjoittajien mielestä vuoden 2014 perusteisiin kohdistunut kritiikki ja suomalaisesta peruskoulusta käyty keskustelu edellyttäisivät kuitenkin nykyistä laajempaa arviointi- ja tutkimustietoon perustuvaa kokonaisnäkemystä. Suurimmaksi käytännön toteutusta vaikeuttaneeksi tekijäksi kirjoittajat nostavat koronapandemiaan liittyneet rajoitukset.

Kirjoittajien mielestä kaikki on siis sujunut suunnitellusti, eikä välitöntä muutostarvetta perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden osalta ole. Käydyn julkisen keskustelun luonne vaikuttaakin kirjoittajien mielestä hyvin mustavalkoiselta ja ongelmien esittelyssä on heidän mukaansa tehty populistisia kärjistyksiä.

4. Kritisoidun opetus-suunnitelman laatija puolustautuu: Itse-ohjautuvuus ymmärretty ”aivan väärin” (Haastattelu, 17.12.2023, Helsingin Sanomat)

Helsingin Sanomien haastattelussa Opetushallituksen pääjohtaja ja vuoden 2014 perusteiden laadintaa johtamassa ollut kouluneuvos puolustavat perusteissa tehtyjä linjauksia.

Pääväite: Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden linjauksia on tulkittu väärin.

Perustelut: Paikallistasolla on tehty erilaisia johtopäätöksiä ja toimenpiteitä kuin mikä on ollut vuoden 2014 perusteiden tarkoitus.

Taustaoletukset: Vuoden 2014 perusteiden käyttäjien olisi tullut ymmärtää lukemansa, mutta jostain syystä eivät ole kuitenkaan ymmärtäneet.

Väite 2: Vuoden 2014 perusteet ovat vahvasti tutkimusperustaiset.

Perustelut: Opetushallitus valmistautui prosessiin tutustumalla sekä kotimaiseen että kansainväliseen tutkimustietoon ja perusteiden laatimisessa oli mukana myös tutkijoita.

Taustaoletukset: Vuoden 2014 perusteiden laatimiseen osallistuneet henkilöt ovat tehneet perusteissa näkyvät linjaukset tieteelliseen tutkimukseen perustuen.

Väite 3: Vuoden 2014 perusteiden laadinnassa on kuunneltu monipuolisesti eri tieteenalojen asiantuntijoita.

Perustelut: Vuoden 2014 perusteiden valmisteluprosessista vastanneet Opetushallituksen työntekijät ovat korkeasti kouluttautuneita virkamiehiä ja perusteita työstäneissä työryhmissä oli mukana yhteensä noin 300 asiantuntijaa.

Taustaoletukset: Vuoden 2014 perusteiden valmistelussa on ollut mukana riittävän kattava edustus eri alojen asiantuntijoita.

Yhteenveto: Haastattelu on vastine samassa lehdessä viikkoa aiemmin julkaistuun Helsingin yliopiston lehtorin haastatteluun. Kyseistä haastattelua, *Suomen koulu-uudistuksissa tutkimustiedolle viitattiin kintaalla, ja nyt se näkyy Pisa-tuloksissa*, on analysoitu tämän tutkimuksen edellisessä alaluvussa. Tässä käsiteltävän haastattelun rakenne noudattelee selkeästi kyseisessä haastattelussa esitettyjä argumentteja, joihin Opetushallituksen pääjohtaja ja kouluneuvos esittävät omia vasta-argumenttejaan. Vastauksissaan haastatellut torjuvat järjestelmällisesti vuoden 2014 perusteiden linjauksia kohtaan esitettyä arvostelua. Tähän liittyen he puolustavat myös perusteiden tutkimusperustaisuutta sekä niiden valmistelussa käytetyn asiantuntijajoukon kattavuutta.

Pääväitteessään haastatellut esittävät, että vuoden 2014 perusteita kohdanneessa arvostelussa on kyse väärinymmärryksestä eli siitä, että perusteiden tekstiä on tulkittu väärin. Haastatellut eivät esitä perusteluja sille, miksi näin on käynyt, mutta antavat kuitenkin esimerkkejä oikeasta perusteiden sisällön tulkinnasta. Julkisuudessa esitetty kritiikki, esimerkiksi laskeneiden oppimistulosten osalta, on heidän mielestään kohtuutonta. Toinen haastatelluista kuitenkin myöntää, että vuoden 2014 perusteiden linjauksilla on saattanut olla jotain tekemistä asian kanssa, mutta tärkeimpänä syynä laskeneisiin oppimistuloksiin ja muihin esiin tulleisiin ongelmiin, hän pitää yhteiskunnallisen toimintaympäristön muutoksia. Esimerkiksi oppilaiden

sosioekonomisen taustan yhteys tuloksiin on hänen mukaansa viime vuosina voimistunut nopeasti.

Väitettä vuoden 2014 perusteiden tutkimusperustaisuudesta haastattelussa perustellaan kotimaiseen ja kansainväliseen tutkimukseen tutustumisella, siitä tehdyllä synteessillä sekä tutkijoiden valmistelussa mukanaololla. Toinen haastateltavista korostaa, että tutkimustieto oli vahvasti mukana jo valmistelun alkuvaiheissa. Hänen vastauksessaan ei kuitenkaan eritellä tai selvennetä tarkemmin, mitä tämä on tarkoittanut käytännössä. Tutkimusperustaisuuden varmentaminen prosessissa jääkin haastattelun perusteella pääosin arvailujen varaan.

Kolmatta väitettä, vuoden 2014 perusteiden valmisteluun osallistuneen asiantuntijajoukon kattavuutta koskien, haastattelussa perustellaan asiantuntijoiden määrällä. Toinen haastatelluista kertoo, kuinka suuri joukko asiantuntijoita prosessiin on osallistunut, ja vakuuttavuutta argumentille haetaan myös korostamalla perusteiden valmistelun aikana kerätyn palautteen suurta määrää. Haastatellut eivät kuitenkaan huomioi vastauksessaan, että Helsingin yliopiston lehtorin omassa haastattelussaan esittämä väite oli luonteeltaan enemmän laadullinen kuin määrällinen. Vastauksensa uskottavuutta lisätäkseen toinen haastatelluista nimeää muutaman alan, joilta tutkijoita on ollut mukana valmistelussa, mutta ne eivät käy yksiin Helsingin yliopiston lehtorin esimerkiksi nostamien ammattikuntien kanssa.

Haastattelun perusteella haastatellut eivät selvästikään ole huolissaan vuoden 2014 perusteiden sisällöstä, sen tutkimusperustaisuudesta, tai valmisteluun osallistuvan asiantuntijajoukon kattavuudesta. Niinpä he eivät myöskään esitä haastattelussa näihin liittyviä ratkaisu- tai korjausehdotuksia.

5. Opetushallituksen työtä ohjaavat tutkimus, laki ja hallitusohjelma

(Mielipidekirjoitus, 30.12.2023, Helsingin Sanomat)

Helsingin Sanomissa julkaistussa mielipidekirjoituksessa Opetushallituksen pääjohtaja vastaa vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita kohtaan esitettyyn kritiikkiin.

Pääväite: Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet on vahvasti tutkimusperustainen.

Perustelut: Vuoden 2014 perusteiden valmisteluun osallistui runsaasti eri alojen asiantuntijoita sekä muita sidosryhmiä avoimessa ja läpinäkyvässä prosessissa.

Taustaoletukset: Vuoden 2014 perusteiden valmisteluun osallistuneet asiantuntijat ovat toimineet prosessissa tutkimusperustaisesti.

Yhteenveto: Mielipidekirjoitus on vastine kahdelle samassa lehdessä aiemmin julkaistulle vuoden 2014 perusteita kritisoineelle mielikirjoitukselle. Niistä toista, *Opetushallituksen pitää palata takaisin perustehtäväänsä*, on analysoitu tämän tutkimuksen edellisessä alaluvussa.

Kirjoituksen mukaan perusteisiin tehdyt muutokset ja niitä seuraavat määräykset johtuvat pääsääntöisesti lainsäädäntömuutoksista, mutta perusteiden uudistamisessa tutkimusperustaisuus on kuitenkin ollut keskeisimpiä lähtökohtia. Kirjoittajan mielestä vuoden 2014 perusteiden linjaukset eivät siis ole ideologisia tai tieteeseen perustumattomia, kuten *Opetushallituksen pitää palata takaisin perustehtäväänsä* -mielipidekirjoituksessa hänen mukaansa väitetään.

Kirjoittaja myöntää, että vuoden 2014 perusteiden sisällössä on parantamisen varaa, mutta ei kuitenkaan tutkimusperustaisuuteen liittyen. Väitettään perusteiden tutkimusperustaisuudesta kirjoittaja perustelee niiden valmistelussa mukana olleella suurella asiantuntijajoukolla sekä osittain myös prosessista saadulla aiheeseen liittyvällä myönteisellä palautteella. Hän ei kuitenkaan erittele tarkemmin, miten asiantuntijoiden tai työryhmien tutkimusperustainen työskentely on todennettavissa

vuoden 2014 perusteista. Koska kirjoittaja ei siis näe asiassa ongelmaa, niin hän ei myöskään esitä sen suhteen korjaus- tai muutosehdotuksia.

6 Yhteenveto ja pohdinta

6.1 Yhteenveto

6.1.1 Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperustaisuutta kyseenalaistava argumentointi

Tässä tutkimuksessa analysoidut, vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperustaisuutta kyseenalaistavia argumentteja sisältävät dokumentit voidaan jakaa pääväitteensä puolesta karkeasti kahteen kategoriaan:

1. Dokumentit, joissa kritisoidaan vuoden 2014 perusteiden lähdeviitteiden puutetta ja osittain siitä johtuvaa sisällön epämääräisyyttä.
2. Dokumentit, jotka kritisoivat vuoden 2014 perusteiden epätieteellisyyttä ja tehtyjen linjausten perustumista johonkin muuhun kuin tutkittuun tietoon.

Osassa dokumenteista argumentit keskittyvät siis enemmän vuoden 2014 perusteiden sisällön muodolliseen puoleen ja osassa taas enemmän itse perusteiden sisältöön. Dokumenttien kirjoittajat tai niissä haastatellut jakavat kuitenkin selvästi yhteisen ajatuksen siitä, että valtakunnallisesti velvoittava ja opetusjärjestelyjä määrittävä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ei ole nykymuodossaan riittävän selkeästi tutkimusperustainen.

Kaiken kaikkiaan tutkimusperustaisuutta kyseenalaistavat väitteet on perusteltu varsin hyvin lähes kaikissa argumenteissa. Niissä on esimerkiksi viitattu olemassa olevaan tutkimustietoon sekä annettu selventäviä esimerkkejä.

6.1.2 Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperustaisuutta puolustava argumentointi

Tässä tutkimuksessa analysoidut, vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperustaisuutta puolustavia argumentteja sisältävät dokumentit voidaan myös jakaa pääväitteensä puolesta karkeasti kahteen kategoriaan:

1. Dokumentit, joiden mukaan vuoden 2014 perusteiden linjauksia on tulkittu väärin.
2. Dokumentit, joiden mukaan vuoden 2014 perusteiden tutkimusperustaisuuteen liittyvää ongelmaa ei ole olemassa.

Osa puolustavista dokumenteista keskittyy siis argumenteissaan enemmän vuoden 2014 perusteiden sisällön tulkintojen oikaisuun, kun taas osassa dokumenteista ei tutkimusperustaisuuteen liittyvää ongelmaa tunnisteta lainkaan. Yhteistä molemmille kategorioiden on, etteivät dokumenttien kirjoittajat tai haastatellut tunnu kummassakaan kategoriassa olevan huolissaan vuoden 2014 perusteiden sisällön muodollisesta esitystavasta saatikka perusteissa tehtyjen linjausten tutkimusperustaisuudesta.

Kaikkiaan puolustavissa argumenteissa väitteiden tueksi annetut perustelut ovat sangen yleisluonteisia. Niissä esitetään erilaisia käytännön esimerkkejä, omakohtaisia kokemuksia, tehtyjä toimenpiteitä ja saatuja tuloksia, mutta ainoastaan yhdessä dokumentissa on esimerkiksi viitattu suoraan aiempaan tieteelliseen tutkimukseen.

6.2 Pohdinta

Tämän tutkielma sai alkunsa sen tekijän henkilökohtaisesta ihmetyksestä. Olin nimittäin itsekseni pohtinut jo pidemmän aikaa, että miksi perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa ei käytetä lähdeviitteitä. Perusteissa on paljon sellaista tekstiä, joka voidaan tulkita ohjeistukseksi, mutta jonka pohjaksi ei tarjota yhtään viitettä. Tällöin voi helposti syntyä mielikuva, että jotkut perusteissa esitetyt asiat pohjautuvat pelkästään kirjoittajansa henkilökohtaisiin mielipiteisiin.

Lähdeviitteiden puuttumisen takia voi olla myös vaikea erottaa, että mikä osa asioista on tutkimusperustaista, eli perustuu tutkittuun tietoon, ja samalla syntyä epäily tekstin luotettavuudesta. Viitteiden puuttuessa lukijan kannalta tilannetta vaikeuttaa lisäksi tekstin monitulkintaisuus, jolloin voi olla hankalaa ymmärtää annetun ohjeistuksen todellinen tarkoitus.

En löytänyt opetussuunnitelmien perusteiden tutkimusperustaisuuteen liittyvää tieteellistä tutkimusta, joten päätin lähteä selvittämään asiaa tarkemmin aiheeseen

liittyvän julkisen kirjoittelun kautta. Tutkimusmenetelmäksi valikoitui argumenttianalyysi. Sen avulla tutkimusaineiston dokumenteista pystyttiin argumenttien analysoinnin ohella löytämään mahdollisesti myös muita asioita, jotka jäävät suoraan sanomatta. Kattavampien tulosten saamiseksi analysoitavien dokumenttien määrää olisi luonnollisesti voinut lisätä, koska soveliaasta tutkimusaineistosta ei ollut pulaa. Kandidaatin tutkielman laajuus huomioon ottaen valittu dokumenttien määrä katsottiin kuitenkin riittäväksi tähän tutkimukseen.

Kenties merkittävimmät havainnot tutkimukseni tuloksista liittyivät eroavaisuuksiin vuoden 2014 perusteiden tutkimusperustaisuutta kyseenalaistavien ja sitä puolustavien argumenttien välillä. Vaikka kyseenalaistavissa dokumenteissa vaikutetaan olevan aidosti huolissaan perusteiden tutkimusperustaisuudesta, niin puolustavista dokumenteista välittyi kuitenkin vahvasti viesti, että näitä huolia ei joko tunnisteta tai haluta tunnistaa. Tähän viittaa esimerkiksi se tosiasia, että tutkimusperustaisuutta puolustavia kirjoituksia löytyi huomattavasti vähemmän kuin kyseenalaistavia.

Toinen esimerkki tästä näkemysten kohtaamattomuudesta liittyy tutkimusaineistosta löytyvään valtakunnallisen opetussuunnitelma-arvioinnin tuloksia käsittelevään mielipidekirjoitukseen, *Peruskoulun opetussuunnitelma on mainettaan parempi*. Se pohjautuu siis Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) vuosina 2016–2020 tekemään arviointitutkimukseen vuoden 2014 perusteiden toimeenpanosta. Kyseisen arviointitutkimuksen loppuraportissa (Venäläinen ym., 2020) kehoitetaan lisäämään tutkimus- ja arviointitiedon hyödyntämistä opetussuunnitelmatyössä erityisesti perusopetuksen puolella, mutta ei muuten mainita tutkimusperustaisuuteen liittyviä ongelmia lainkaan. Sama pätee edellä mainittuun tässä tutkimuksessa analysoituun mielipidekirjoitukseen. Eli kuten Kakkuri-Knuuttila (1998) asian ilmaisee, niin argumentin voima tai heikkous voi olla juuri siinä, mitä ei sanota tai kirjoiteta.

Jatkotutkimuksen kannalta erittäin mielenkiintoinen voisikin olla kysymys, että mistä tämä kohtaamattomuus johtuu. Eikö ongelmaa haluta tunnustaa tai aiheeseen liittyviä kommentteja ottaa vakavasti, koska tutkimusperustaisuutta pidetään esimerkiksi liian itsestään selvänä? Osassa puolustavista dokumenteista oli havaittavissa selvää asian sivuuttamista. Esimerkiksi kaikkiin Helsingin yliopiston lehtorin haastattelussa

esitettyihin argumentteihin ei vastineena julkaistussa haastattelussa vastattu suoraan, jolloin muodostuu helposti niin sanottu ”sana sanaa vastaan” -tilanne. Yhdessä puolustavassa dokumentissa tunnistettiin selvä tarve sille, että opetussuunnitelman perusteissa käytetyt käsitteet pitäisi määritellä nykyistä selkeämmin. Tämä voisi ehkä olla yksi ratkaisu edellä mainitun kohtaamattomuuden ainakin osittaiseksi korjaamiseksi.

Tutkimusaineistosta nousi esille myös muita ristiriitoja. Esimerkiksi Helsingin yliopiston lehtori tuo esille samassa haastattelussa, että opettajien päätösvallan lisääminen käytettyjen opetustapojen ja -sisältöjen suhteen parantaisi välittömästi koulujen opetuksen tutkimusperustaisuutta. Väitteensä hän perustaa opettajilta saamaansa suoraan palautteeseen. Toisessa tutkimusaineiston dokumentissa kolmen haastatellun kasvatustieteen professorin mielestä opettajilla taas on jo varsin paljon päätösvaltaa opetustavoista ja -sisällöistä. Samaa mieltä professorien kanssa ovat esimerkiksi Jyrhämä ym. (2016) ja Lahdes (1997), sekä eräässä tutkimusaineistoon kuulumattomassa mielipidekirjoituksessa kaksi Opetushallituksen opetusneuvosta (Helsingin Sanomat, 22.1.2023). Toisessa tutkimusaineistoon kuulumattomassa haastattelussa spekuloidaan myös päinvastaisella ajatuksella valtakunnallisen ohjauksen lisäämisestä opettajien päätösvallan kustannuksella (Helsingin Sanomat, 6.1.2024).

Yksi mahdollinen jatkotutkimuksen aihe voisi siis käsitellä opettajien vapautta soveltaa ja tulkita perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita. Onko vapautta olemassa, millä tasolla ja mistä ristiriita näkemysten välillä johtuu? Onko opettajat esimerkiksi koulutettu niin kuuliaisiksi ”pilkunviilaajiksi”, että väljemmin tulkittavat perusteet aiheuttavat heille epävarmuutta ja kyvyttömyyttä soveltaa niiden sisältöä, mikä puolestaan taas lisää opettajien tunnetta siitä, että heillä ei ole riittävästi valtaa, kun eivät täysin ymmärrä lukemaansa.

Kaiken kaikkiaan tilanne tutkimusperustaisuuden osalta tuntuu kovin kummalliselta. Eikö lähdeviitteiden käyttöä voisi vain yksinkertaisesti lisätä tulevissa perusteissa muiden esille tulleiden muutostarpeiden, kuten selkeämpien käsitelmäärittelyjen, ohella? Tällä keinolla opetussuunnitelmien tutkimusperustaisuus tulisi selvästi kaikkien

käyttäjien näkyville ja väärin tulkintojen mahdollisuus saataisiin pieneneeseen. Samaa mieltä tuntuu olevan myös Opetus- ja kulttuuriministeriön keväällä 2025 eläköitynyt kansliapäällikkö: *”Päätöksenteossa pitää paitsi hyödyntää laajasti kansallista ja kansainvälistä tutkimusta, myös tehdä käytetty tutkimustieto näkyväksi, jotta esimerkiksi opetussuunnitelman perusteiden taustalla oleva tutkimusnäyttö tulee selvästi esille.”* (Valtioneuvosto, 28.12.2023).

Lähteet

- Airto, M. (2020). *Perusopetuksen opetussuunnitelman 2014 arvoperustan laatiminen dokumentoinnin näkökulmasta*. Jyväskylän yliopisto.
https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_70072#
- Arvomeia. (2025). *10 maailman suosituinta hakukonetta*.
<https://arvomeia.fi/hakukonevertailu/>
- Autio, T., Hakala, L. & Kujala, T. (Toim.). (2017). *Opetussuunnitelmatutkimus: Keskustelunavauksia suomalaiseen kouluun ja opettajankoulutukseen*. Tampere University Press. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/102624>
- Bernelius, V., Kalenius, A. & Lehikoinen, A. (2023). *PISA-lasku haastaa koulun ja yhteiskunnan*. Kolumni. Opetus- ja kulttuuriministeriö, 28.12.2023.
(<https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/pisa-lasku-haastaa-koulun-ja-yhteiskunnan>)
- Haaparanta, L. & Niiniluoto, I. (2017). *Johdatus tieteelliseen ajatteluun*. Gaudeamus.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-495-922-3>
- Hattie, J. (2009). *Visible Learning. A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. London: Routledge. https://inspirasifoundation.org/wp-content/uploads/2020/05/John-Hattie-Visible-Learning_-A-synthesis-of-over-800-meta-analyses-relating-to-achievement-2008.pdf
- Heikkilä, M., Hermansen, H., Iiskala, T., Mikkilä-Erdmann, M. & Warinowski, A. (2023). Epistemic agency in student teachers' engagement with research skills. *Teaching in Higher Education*, 28(3), 455–472. <https://doi-org.ezproxy.utu.fi/2443/10.1080/13562517.2020.1821638>
- Helsingin Sanomat. (22.1.2023). *Opetusmenetelmien valinta on opettajan osaamista*.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009335522.html>
- Helsingin Sanomat. (23.1.2023). *Voiko poliittinen tahto vinouttaa opetussuunnitelmia?*
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009343287.html>
- Helsingin Sanomat. (30.12.2023). *Opetushallituksen työtä ohjaavat tutkimus, laki ja hallitusohjelma*. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000010083588.html>

- Helsingin Sanomat. (6.1.2024). *Ratkaisut oppimistulosten parantamiseksi täytyy nyt löytää, sanoo kanslia-päällikkö Anita Lehikoinen*. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010054537.html>
- Juslin, H. & Lindström, T. (1998). *The Planning and Implementation of Marketing Research*. Helsingin yliopisto. Metsäekonomian laitos.
- Jyrhämä, R., Hellström, M., Uusikylä, K. & Kansanen, P. (2016). *Opettajan didaktiikka*. PS-kustannus. <https://www.ellibslibrary.com/book/9789524517621>
- Jyrhämä, R., Kynäslahti, H., Krokfors, L., Byman, R., Maaranen, K., Toom, A. & Kansanen, P. (2008). The appreciation and realisation of research-based teacher education: Finnish students' experiences of teacher education. *European Journal of Teacher Education*, 31(1), 1–16. <https://doi.org/10.1080/02619760701844993>
- Kakkuri-Knuuttila, M.-L. (1998). *Argumentti ja kritiikki: lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot*. Gaudeamus.
- Korkeakoski, E. & Siekkinen, T. (2010). *Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmajärjestelmän toimivuus: puheenvuoroja sekä arviointi- ja tutkimustuloksia*. Koulutuksen arviointineuvosto. https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_37805
- Koski, A., Puustinen, M., Säntti, J. & Salminen, J. (2023). Exploring the research-based approach of academic classroom teachers in Finland. *Teachers and Teaching*, 29(7–8), 833–849. <https://doi.org/10.1080/13540602.2023.2208034>
- Koskinen, V.-P. (2017). *Kriittinen diskurssianalyysi Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 sisältämistä legitimoinneista*. Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/102154>
- Krokfors, L., Kynäslahti, H., Stenberg, K., Toom, A., Maaranen, K., Jyrhämä, R., Byman, R. & Kansanen, P. (2011). Investigating Finnish teacher educators' views on research-based teacher education. *Teaching Education (Columbia, S.C.)*, 22(1), 1–13. <https://doi.org/10.1080/10476210.2010.542559>
- Lahdes, E. (1997). *Peruskoulun uusi didaktiikka*. Otava.
- Moilanen, A. (2023). Mitä lasten itseohjautuvasta oppimisesta tiedetään?. *Tieteessä Tapahtuu*, 41(2). <https://journal.fi/tt/article/view/129069>
- Moilanen, A. (2024). Kertovatko PISA-aineistot itseohjautuvasta oppimisestä?. *Kasvatus*, 52(1), 102–107. <https://doi.org/10.33348/kvt.107969>

- Mäkinen, M. & Kujala, T. (2017). *Metaforat opetussuunnitelmaideologioiden tulkintavälineenä*. Teoksessa Autio, T., Hakala, L. & Kujala, T. (Toim.). (2017). *Opetussuunnitelmatutkimus: Keskustelunavauksia suomalaiseen kouluun ja opettajankoulutukseen*. Tampere University Press.
<https://trepo.tuni.fi/handle/10024/102624>
- Mitchell, D. (2018). *27 tutkitusti toimivaa tapaa opettaa* (suom. J. Korhonen, asiatarkastus H. Savolainen, alkuteos *What Really Works in Special and Inclusive Education*, 2004). Jyväskylä: PS-kustannus.
<https://www.ellibslibrary.com/book/9789524518826>
- Niemi, H. (2012). *The Societal Factors Contributing to Education and Schooling in Finland*. In A. Kallioniemi, H. Niemi, & A. Toom (Eds.), *Miracle of Education (Vol. 9789460918117*, pp. 19–38). SensePublishers. https://doi.org/10.1007/978-94-6091-811-7_2
- Opetushallitus. (2014). *Muistio 104/011/2014*.
- Opetushallitus. (2025). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014*.
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/tiedot>
- Opetushallitus. (29.10.2025). Henkilökohtainen sähköpostiviesti Matti Toiviolle.
- Opetushallitus. (2026). *Perusopetuksen opetussuunnitelman ydinasiat*.
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-ydinasiat>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2026). *Yleissivistävää koulutusta koskeva keskeinen lainsäädäntö*. <https://okm.fi/yleissivistava-koulutus-lainsaadanto>
- Riffe, D. (2019). *Analyzing Media Messages: Using Quantitative Content Analysis in Research* (Fourth edition.). Routledge. <https://doi-org.ezproxy.utu.fi:2443/10.4324/9780429464287>
- Rikabi-Sukkari, L. (2014). *Arvokasta opetussuunnitelmakeskustelua*. Helsingin yliopisto.
<https://helda.helsinki.fi/items/946bdca7-387e-463f-9c5a-3ae6b1c2e6df>
- Rokka, P. (2011). *Peruskoulun ja perusopetuksen vuosien 1985, 1994 ja 2004 opetussuunnitelmien perusteet poliittisen opetussuunnitelman teksteinä*. Tampere University Press. <https://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8456-8>

- Saarinen, A. (2020). *Equality in cognitive learning outcomes: the roles of educational practices*. University of Helsinki. <https://helda.helsinki.fi/items/a84a8ff6-b286-4f8a-bec5-65ce052702dc>
- Saloviita, T. (2013). *Luokka haltuun! Parhaat keinot toimivaan opetukseen*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Sarjala, J. (1981). *Suomalainen koulutuspolitiikka*. WSOY.
- Säntti, J., Puustinen, M. & Salminen, J. (2018). Theory and practice in Finnish teacher education: a rhetorical analysis of changing values from the 1960s to the present day. *Teachers and Teaching*, 24(1), 5–21.
<https://doi.org/10.1080/13540602.2017.1379387>
- Säntti, J., Salminen, J., Koski, A. & Puustinen, M. (2023). Tutkimusperustaisuus opetustyön käytäntönä. *Kasvatus*, 54(4), 370–384.
<https://doi.org/10.33348/kvt.138073>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Kustannusosakeyhtiö Tammi.
<https://www.ellibslibrary.com/book/9789520400118>
- Valtioneuvosto. (2012). *Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta*.
<https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2012/422>
- Valtioneuvosto. (28.12.2023). *PISA-lasku haastaa koulun ja yhteiskunnan*.
<https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/pisa-lasku-haastaa-koulun-ja-yhteiskunnan>
- Valtioneuvosto. (2026). *Hallitusohjelmat vuodesta 1917*.
<https://valtioneuvosto.fi/historia-ja-rakennukset/hallitusohjelmat>
- Venäläinen, S., Saarinen, J., Johnson, P., Cantell, H., Jakobsson, G., Koivisto, P., Routti, M., Väänänen, J., Huhtanen, M., Kauppinen, L. & Viitala, M. (2020). *Näkymiä OPS-matkan varrelta – Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden 2014 toimeenpanon arviointi*. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.
https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_052_0.pdf
- Yleisradio. (15.8. 2019). *Koulu aloitti huippumodernin opetuksen, jossa opettajat päivystävät "torilla" ja lapset opiskelevat yksin – jo useampi lapsi vaihtamassa koulua*. <https://yle.fi/a/3-10919909>

Yleisradio. (28.8.2019). *Opetushallitus vastaa arvosteluun: Yksittäisissä kouluissa ylilyöntejä, opetussuunnitelma ei ole ongelma – "Koulu ei ole retuperällä"*.
<https://yle.fi/a/3-10942586>

Tutkimusaineisto

Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperustaisuutta kyseenalaistava argumentointi

1. *Opetussuunnitelmien perusteet: Poliitikkaa ja / vai tutkittua tietoa?* (Blogikirjoitus, 23.8.2019, Labore)
<https://labore.fi/julkaisu/opetussuunnitelmien-perusteet-politiikkaa-ja-vai-tutkittua-tietoa-4/>
2. *Koulun uudistuksia on johdettu hölynpölyllä* (Kolumni, 10.12.2023, Helsingin Sanomat) <https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000010038888.html>
3. *Suomen koulu-uudistuksissa tutkimustiedolle viitattiin kintaalla, ja nyt se näkyy Pisa-tuloksissa* (Haastattelu, 10.12.2023, Helsingin Sanomat)
<https://www.hs.fi/suomi/art-2000010048110.html>
4. *Opetushallituksen pitää palata takaisin perustehtävänsä* (Mielipidekirjoitus, 27.12.2023, Helsingin Sanomat) <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000010069249.html>
5. *VOL 2 – Opetussuunnitelmien perusteet: Poliitikkaa ja / vai tutkittua tietoa?* (Blogikirjoitus, 3.1.2024, Labore) <https://labore.fi/julkaisu/vol-2-opetussuunnitelmien-perusteet-politiikkaa-ja-vai-tutkittua-tietoa/>

Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tutkimusperustaisuutta puolustava argumentointi

1. *Opetussuunnitelman kritiikki perustuu virhetulkinnoille* (Mielipidekirjoitus, 21.11.2018, Helsingin Sanomat) <https://www.hs.fi/paivanlehti/21112018/art-2000005905826.html>
2. *Professorit kertovat, mikä uudessa opetussuunnitelmassa meni pieleen – heidän mielestään koulut ovat tulkinneet sen väärin* (Haastattelu, 27.8.2019, Yleisradio)
<https://yle.fi/a/3-10934880>

3. *Peruskoulun opetussuunnitelma on mainettaan parempi* (Mielipidekirjoitus, 27.9.2022, Helsingin Sanomat) <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009095139.html>
4. *Kritisoidun opetus-suunnitelman laatija puolustautuu: Itse-ohjautuvuus ymmärretty ”aivan väärin”* (Haastattelu, 17.12.2023, Helsingin Sanomat) <https://www.hs.fi/suomi/art-2000010049023.html>
5. *Opetushallituksen työtä ohjaavat tutkimus, laki ja hallitusohjelma* (Mielipidekirjoitus, 30.12.2023, Helsingin Sanomat) <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000010083588.html>

Liitteet

Liite 1. Opetushallituksen vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelmauudistuksessa hyödyntämät lähteet

Tätä liitettä varten pyysin myös itse sähköpostitse Opetushallituksesta tietoa vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelmauudistuksessa hyödynnetyistä lähteistä saadakseni hieman perspektiiviä tutkimusaiheeseeni liittyen. Saamani tiedot on esitetty taulukossa 1.

Vastauksen saatesanoissa todettiin, että Opetushallitus lähti vuoden 2014 perusteiden laadinnassa liikkeelle tavoitteesta hyödyntää opetusta, oppimista ja eri tieteenaloja koskevaa uusinta tutkimustietoa sekä perusopetuksen vahvuuksia. Samalla tarkoituksena oli kehittää opetusta vastaamaan yhteiskunnassa tapahtuvia muutoksia. (Opetushallitus, 29.10.2025.)

Taulukko 1. Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelmauudistuksessa hyödynnetyt lähteet (Opetushallitus, 29.10.2025)

Perustetyön lähtökohtia ja linjauksia	Hallitusohjelman linjauksia Ehdotus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen yleiseksi valtakunnallisiksi tavoitteiksi ja tuntijaoksi sekä perusopetuksen uudistamisen painopisteiksi Perusopetus 2020 - yleiset valtakunnalliset tavoitteet ja tuntijako (valtioneuvosto.fi) Valtioneuvoston asetus 422/2012 Perusteiden laadintaa ohjaavat linjaukset
Tulevaisuutta ennakoivaa tietoa	Toimintaympäristön ja osaamisen muutos, opetussuunnitelmatutkimus (tutkimuksia, tilastoja) Publications Learning and Development in School (learninginschool.fi) Oppimisen tulevaisuus 2030 – barometrin tuloksia Oppimisen tulevaisuus 2030 – METHODIX TOINEN KOULU, TOINEN MAAILMA: Oppimisen tulevaisuus 2030 - UTUPub Lasten ja nuorten ehdotuksia perusopetuksen kehittämiseksi 2010
Nykytilan analyysia eri tutkimuksista	Oppilaiden koulukokemukset ja hyvinvointi 2012 Peruskoululaisten oppimistulosten kehitys Esiopetuksen laatu 2012 JYX - Esiopetuksen laatu (jyu.fi) Vuoden 2004 opetussuunnitelman perusteiden toimivuus JYX - Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmajärjestelmän toimivuus (jyu.fi) Oppiaineita ja didaktiikka käsittelevät tutkimukset